

Pilda skolotājas sūtību

Lai arī ar pedagogi Anna Kārkli vēlos runāt tikai par viņu pašu, saruna nepārtraukti ievirzās par apkārtni - audzēkņiem un darbu, jo viņa dzīvo tajā, ko dara, pilda savu skolotājas sūtību - rada apstākļus, lai pilnveidotos citi, no tā gūstot gandarījumu pati.

Plašākai sabiedrībai Anna Kārkle ir pazīstama kā folkloras kopas "Ceiruleitis" vadītāja. Mīlestību uz tautas mākslu mantojusi no saviem vecākiem. Viņa auga trīs bērnu ģimenē. Visi šobrīd savā darbībā ir saistīti ar mūziku. Latvijā pazīstams ir brālis - Juris Vaivods, kas ir Dailes teātra muzikālās daļas vadītājs. Savulaik, kad studēja Daugavpilī, bija tautas mūzikas kapelas dalībnieks. Māsa Helēna Ērgle dzied Vecvārkavas (Preiļu rajonā) folkloras kopā.

"Laiks ir tas, ko cilvēks dzīvo un piepilda. Mani audzēkņi kādreiz man uzdāvināja mīlu divrindi:

"Noplūc puķes kā dienas, ko laiks dāvina tev,

Skaistākās ziedlapiņas paņem vienīgi sev," sarunas sākumā citē Anna Kārkle.

Apvieno vaļasprieku ar darbu

"Laiks netraucē apvienot skolu, ģimeni, folkloras kopas aktivitātes, jo tie cits citu papildina. Droši vien tautas tradīciju kopšana ir mans vaļasprieks, jo diezin vai es algas pēc strādātu skolā, ja šī nodarbe man nerādītu prieku. Ar "Ceiruleiti" kopā es pavadu gandrīz katru sestdienu un svētdienu.

Esmu sākumskolas skolotāja, un folkloras kopā parasti liela daļa dziedātāju ir mani skolēni. "Ceirulīti" darbojas arī mani trīs bērni - Kristīne, Edgars, Agnese. Kristīne ir nolēmusi savu tālāko dzīvi saistīt ar mūziku. Pēc 9.klases viņa uzsāka mācības Daugavpils mūzikas koledžā. Viņai ir padomā studēt etnomuzikoloģiju, bet šo specialitāti var izsmieļoši apgūt tikai Lietuvas Mūzikas akadēmijā.

Vīrs Romualds mani atbalsta un palīdz, izgatavo vienkrāsākos mūzikas instrumentus. Izbraucienos bieži dodas arī viņš, palīdz risināt tehniskas problēmas," stāsta A. Kārkle.

Spēlē dažādas cilmes instrumentus

"Koncertos izmantojam gan senākas, gan jaunākas izcelsmes mūzikas instrumentus. No vecākajiem instrumentiem spēlējam dūdas, kokles, dažādus sitamos instrumentus, no jaunākajiem - akordeonu, vijoli, dzītaru, ermoņikas. Meitenēm patīk spēlēt vijoli. Dažas tās spēli ir apguvušas pašmācības ceļā. Dainis Paeglis pats iemācījās spēlēt kontrabasu. Ja cilvēkam ir vēlēšanās, var daudz ko izdarīt," apgalvo A. Kārkle.

Tekstus mācās dziedot

"Materiālu, ko dziedam un spēlējam, vācam no teicējiem

vai arī no draugiem, kad tiekamies nometnēs vai festivālos. Mūsu krājumā ir 400 dziesmas. Teicēja nodzied vai izstāsta. Mēs uzklusām un dziedam. Mēģinājumu laikā katrs strādā ar savu dziesmas izjūtu un ieklausās arī kopējā skanējumā, lai būtu saskaņa dziedājumam. No malas neviens neklausās. Ir dziesmas, kas bērniem uzreiz iepatīkas, bet ir arī tā, ka nepatīk kāda un to viņi atsakās izpildīt. Repertuāru mainām, jo vienu dziesmu daudzkārt dziedāt apnik. Patik dažādība," stāsta skolotāja.

Viņa piebilst, ka nevar iedomāties savus audzēkņus dziedam no lapiņām, kur būtu rakstīti dziesmu teksti. "Vārdus mācāmies dziedot. Man tas neliekas nopietni, ka tautas mūziku izpilda, skatoties papīrā, jo tad jau tā dziesma nenāk no sirds, bet no lapiņas. Mani tāds izpildījums neuzrunā," atklāj A. Kārkle.

Dziesmas un deju partnerus izvēlas paši

"Lai kolektīvs veiksmīgi darbotos, ir jābūt prasmei būt kopā. Atnākot uz pulciņa nodarbībām, viena daļa bērnu uzreiz "iešūpojas", bet ir bērni, kuri, pat pēc gada kolektīvā vēl nejutās droši. Tas katram ir individuāli," skaidro pedagoge.

"Ceiruleitim" būs 12 gadu. Studijā darbojas 38 dalībnieki. Audzēkņi dalās trīs grupās - mazie, vidējie, lielie. Mazajiem cenšos piemeklēt atbilstošu repertuāru, bet vecākie izvēlas paši. Vidējiem jautrās dziesmas ir tuvākas, lielie parasti izvēli izdara no precību dziesmu klāsta. Šīm dziesmām skaisti vārdi, kas aizkustina sirdi. Tāda, piemēram, ir "Kur gaismaņa zila ausa."

Viņa piebilst, ka arī deju partnerus ļauj izvēlēties pašiem. "Labi solis ritēs, ja starp partneriem būs jūtu saderība. Arī ārpus skatuves kolektīvā tā veidojas nepiespiesta, draudzīga atmosfēra. Piemēram, Jāņos, ko šogad kopā sagaidījām Zosēnu pagastā, saviem trīs dzīvespriecīgajiem Jāņiem galvā likām ozolu vainagus, ko sagādāja viņu deju partneres," atceras A. Kārkle.

Pašiem jākopj vērtīgais

"Dziedam festivālos, koncertos, prezentācijās, kāzās, arī bērēs, kad mūžībā ir aizgājuši kāda dziesmu teicēja. Viņu dziedāto esam saglabājuši audiokasetēs. Labi, ka to darījām laikus, jo tagad sameklēt teicēju ir gandrīz neiespējami. Sākas "tukšais laiks", kas radās padomju laikā, kad folkloras vērtības neuzkrājās," informē tautas gara mantojuma apkopotāja.

"Ceiruleiša" bērni prot sevi parādīt īsteni latviski. Tagad tādi laiki, ka, "dzenoties pakaļ Eiropai", bieži aizmirstam savai tautai raksturīgo, ko viegli pazaudēt, taču atgūt... Pasaule mūs atzīs, ja būsīm ievērojami, bet ne jau ar aizgūto, patapināto vai pielāgoto.

"Kad ligojām Meņģeļos, svētku rīkotāji kopu vadītājiem galvā lika "dzīvus" klinģerus," saka folkloras kopas "Ceiruleitis" vadītāja Anna Kārkle. FOTO: NO PERSONĪSKĀ ARHĪVA

Mūsu draugi Igaunijā, Lietuvā, Polijā "Ceiruleišiem" ir mācījuši savas dziesmas. Mēs viņiem savējās. Tas ir interesanti un aizraujoši, galvenais - ar pašcieņu. Latvieši var būt lepni, un viņi tādi arī ir ar savu dziesmu, ar tautastērpu. Esot starptautiskos saietos, mūsējos var atšķirt pēc glīti uzvilktā un saudzīgi valkātā tautastērpa, pēc skanīgajiem smieklīem un no sirds dziedātās dziesmas. Arī Latvijas prezidente Vaira Vīķe - Freiberga atzīmēja, ka tautas gara mantas kopēji ir skaistākā cilvēku daļa," atgādina skolotāja.

Viņa piebilst, ka uz "Ceiruleiti" nāk arī jauktu tautību bērni. Nāca arī no krievu ģimenēm, bet tie ātri pārtrauca to darīt. Saprotams. Krieviem ir savi folkloras ansambļi, kur viņi daudz labāk jūtas.

Dāvina "Latgales danču" ierakstus

"Latgalē ir maz tautas muzikantu, tāpēc mūsu kolektīvam radās doma izdot audiokaseti "Dancot gāju ar meitām", kur apkopots vairāku Latgales danču mācību materiāls. Ar Kultūrkapitāla fonda atbalstu mēs to dāvinājām visām Latvijas skolām, kas izteica vēlēšanos tās mācīties. Mēs to darījām, lai neļautu etnogrāfiskajai dejai pazust. Izlasi dančiem, kuru pavadījumu ierakstijām, izvēlējas bērni," stāsta šī projekta vadītāja.

Pateicas atbalstītājiem

Izbraucieni uz nometnēm, festivāliem, koncertiem vienmēr saistās ar finansēm, taču tas nav šķērslis "Ceiruleiša" plāniem. "Esam pateicīgi mūsu atbalstītājiem - gan vietējiem uzņēmējiem, gan Līvānu novada domei, kam arī mēs nekad neatsakām un uzstājamies visos pasākumos, kur viņi mūs aicina," saka folkloras kopas vadītāja.

"Esam daudz fotografēti un intervēti, tāpēc bērni žurnālistu interesei nepievērš lielu uzmanību. Pieraduši. Mutīgākie dažreiz novērtē šo censoņu darbību ar frāzi - "kārtējie fani uzradušies"," atklāj A. Kārkle.

Vizītkarte

■ **Vārds, uzvārds:** Anna Kārkle.

■ **Izglītība:** augstākā pedagoģiskā, specialitāte - biologs, sākumskolas skolotāja.

■ **Profesija:** skolotāja.

■ **Nodarbošanās:** sākumskolas skolotāja, tautas tradīciju pulciņa, folkloras kopas "Ceiruleitis" vadītāja.

■ **Apbalvojums 2001. gadā:** Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūta izsludinātā atklātā Lielās folkloras gada balvas konkursa laureāte nominācijā par izglītības veicināšanu.

■ **Raksturīgs ieradums:** kopā ar folkloras kopu "Ceiruleitis" bieži dodas uz ārzemēm, kur satiek draugus no citām valstīm (pašreiz ir Čehijā).

"Daudz gudrības slēpjas tautas dziesmā. Kopīgi esam pārliecinājušies par to ticamību:

■ dziedot ir vieglāk strādāt, bet bites savā tuvumā necieš trokšņus; viņu tuvumā jābūt klusiem,

■ ja deguns asiņo, tad ap labās rokas mazo pirkstiņu jāaptin sarkans dzipariņš, asins pārtrauks tecēt,

■ pusnaktī vīgriežu ziedi jāieber korpē, tad no rīta to vietā atradīs naudu,

■ Jāņunakts vainagi ir jāslaglabā, tad spēks un veselība nezudīs,

■ ja izpeldas Svētezerā (Zosēnos), gūst spēku un možumu," saka Anna Kārkle.

Dziedāsim un smaidīsim

"Kāds pedagoga - folklorista Luda Bērziņa audzēkņi, man dzirdot, reiz teica frāzi, ka tajā mājā, kur skan dziesma, mājā labi ļaudis. Esmu pārdomājusi šos vārdus un tiem pievienojos. Vēlos, lai skan vairāk dziesmu un smaidi būtu mūsu sejās. Arī Nobela Miera prēmijas laureāts Viņa Svētības Tibetas 14. Dalailama Tenzina Gjaso, kas nesen viesojās Latvijā, teica, ka cilvēkam, kas daudz smaida, ir mīļa sirds. Es savos "Ceiruleišos" tādus bērnus redzu," saka skolotāja.

ILZE ĀRSMENIECE